

ÎNVIEREA DOMNULUI

Sfintele Paști

APOSTOL. FAPTE 1, 1 - 8

În cartea cea dintâi am scris, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța, până în ziua în care S-a înălțat la Cer, poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales, cărora S-a și înfățișat pe Sine viu, după pătimirea Sa, prin multe semne doveditoare, arătându-li-Se timp de patruzeci de zile și vorbindu-le cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Și, fiind împreună cu ei, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care

– a zis El – ați auzit-o de la Mine: că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile. Iar ei, adunându-se, L-au întreat, zicând: Doamne, oare în acest timp vei așeza Tu, la loc, împărăția lui Israel? Iar El le-a zis: Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa. Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului.

EVANGHELIE. IOAN 1, 1 - 17

La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru El era viața și viața era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o. Fost-a un om trimis de la Dumnezeu, iar numele lui era Ioan. Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el. Nu era el Lumina, ci ca să mărturisească despre Lumină. Cuvântul era Lumina cea adevărată, Care luminează pe tot omul care vine în lume. În lume era și lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut, întru ale Sale a

venit, dar ai Săi nu L-au primit. Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, Care nu din sânge, nici din dorință trupească, nici din dorință bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut. Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr. Ioan mărturisea despre El și striga, zicând: Acesta era despre Care am zis: Cel care vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era. Și din plinătatea Lui noi toți am luat, și har peste har. Pentru că Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos.

TĂLCUIRI

Ziua Învierii se mai numește și Paște. Acest cuvânt este repetat în multe tropare ale Bisericii și aduce creștinilor bucurie duhovnicească.

Așa cum spune Sfântul Grigorie Teologul, cuvântul Pasha (Paște) provine din evreiescul Fasca, litera f devenind p, iar litera c devenind h în limba ebraică, cuvântul Paște înseamnă trecere, fiind cunoscută sărbătoarea Paștilor, în timpul căreia evreii își aminteau de trecerea minunată prin Marea Roșie. Desigur,

după cum afirmă și Sfântul Grigorie Teologul, există unii care cred că Pasha provine din cuvântul pashin (a pătimi) și înseamnă Patima lui Hristos pentru noi, însă cea mai bună interpretare este prima.

Așa cum poporul israelit sărbătorea trecerea Mării Roșii și dobândirea libertății, la fel și Ierusalimul cel după har sărbătorește noua trecere de la moarte la viață. Aceasta este interpretarea pe care Sfântul Grigorie Teologul o dă într-o predică rostită în ziua

de Paște. Preluând aproape fără modificare anumite texte ale Sfântului Grigorie Teologul, Sfântul Ioan Damaschin scrie: „Ziua Învierii, popoare, să ne luminăm ! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de la pământ la cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruință”.

Sărbătorind Paștele, Cuviosul Iosif Vrienios, care a fost ucenic al Sfântului Grigorie Palama și îndrumător al Sfântului Marcu Eugenicul, analizează înțelesul teologic al acestui praznic împărătesc. Paștele înseamnă trecerea de la întuneric la lumină, ieșirea din iad pe pământ, ridicarea de la pământ la ceruri, mutarea de la moarte la viață, învierea muritorilor căzuți, rechemarea exilaților alungați din Rai, scoaterea din stricăciune a celor robiți, viața adevărată a celor credincioși, bucuria întregii lumi și cinstea Sfintei Treimi. Semnificațiile Paștelui sunt fără număr, pentru că la fel de multe sunt și fețele harului care însoțește această sărbătoare. Paștele este alinarea sufletelor, desfătarea gândurilor, odihna trupurilor, luminarea ochilor, dulceața rostirii, veselie, căldură, pace și bucurie.

Sărbătoarea Învierii lui Hristos are loc o dată pe an, dar mai există și Paștile din fiecare săptămână. Sfânta Liturghie și împărtășirea cu Trupul și cu Sângele lui Hristos fac posibil ca fiecare om să se împărtășeas-

că din lumina Paștelui. Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă în acest sens: „Paștele nu înseamnă post, ci jertfă și dar, înseamnă fiecare strângere laolaltă a credincioșilor”, pentru că, de fiecare dată când ne adunăm la sfânta Liturghie, plinind ceea ce ne cere Biserica, puterile lui Satana sunt nimicite (Sfântul Ignatie Teoforul), iar noi dobândim simțirea că moartea a fost biruită.

Paștele nu este numai sărbătoarea în sine, ca mutare de la moarte la viață, ci este Insuși Hristos. De altfel, mântuirea omului nu poate fi concepută fără Dumnezeu-Om, pentru că El este calea, adevărul și viața. El este învierea oamenilor. De aceea, în Canonul sărbătorii Paștelui, Sfântul Ioan Damaschin Îl numește pe Hristos Paște. El scrie: „O, Paștile cele mari și preasfinte, Hristoase Înțelepciunea și Cuvântul și Puterea lui Dumnezeu”. Această caracterizare are legătură cu ceea ce a spus și Sfântul Apostol Pavel, Paștile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi (1 Cor. 5, 7). Așadar, prin Hristos, Care este Paștele cel viu, putem și noi să trăim Paștile, care înseamnă trecerea noastră de la moarte la viață.

Sfântul Grigorie Teologul spune că există trei feluri de paște: Paștele după lege, Paștele după har și Paștele veacului ce va să fie.

Paștele după lege, în timpul căruia iudeii sărbătoreau trecerea prin Marea Roșie, era o rememorare a amărăciunii robiei din Egipt, dar și a eliberării lor cu ajutorul lui Dumnezeu. Era un Paște „al recunoștinței și al rugăciunii”. În realitate, acest Paște reprezenta preînchipuirea propriului nostru Paște. Paștele sfântului har este Învierea lui Hristos prin care se face trecerea „de la moarte la viață și de la pământ la cer”. Sfântul Grigorie Teologul spune: „O, Paște mare și sfânt și curățirea întregii lumi”. Fără împărțășirea din Hristos și fără comuniunea cu El există numai moarte și robie. Așa cum afirmă Sfântul Grigorie Sinaitul, „cel care nu vede, nu aude și nu simte duhovnicește este mort”. Prin urmare, Paștele este venirea lui Hristos în inimă. Sfântul Maxim Mărturisorul se exprimă foarte sugestiv: „Paștele este venirea Cuvântului în gândul oamenilor”. Atunci când Îl primește pe Hristos, omul trăiește cu adevărat, iar Hristos Se face în el viață și suflet al sufletului său, „suflet al celei de-a doua învieri a oamenilor” (Cuviosul Nil).

Paștele veacului ce va să fie este „mai desăvârșit și mai curat. Cu puțin timp înainte de moartea Sa, atunci când săvârșea Paștele, la Cina cea de Taină, Hristos a spus: nu voi mai bea de acum din acest rod al viței până în ziua aceea când îl voi bea cu voi, nou, în împărăția Tatălui Meu (Matei 26, 29). Fără „îndoială, prin aceste cuvinte, El vorbește despre Paștele Împărăției Cerurilor. Paștele vieții de acum este o ceremonie în comparație cu Paștele veacului ce va să fie. “Atunci, îngerii vor avea mai multă comuniune cu Hristos, deoarece Cuvântul va descoperi și va învăța „ceea ce acum este învățat numai în parte” (Sfântul Grigorie Teologul). Creștinii se nevoiesc pentru a trece de la Paștile ca ceremonie la Paștile sfântului har, iar de acolo, la Paștile veacului ce va să fie. Așadar, această sărbătoare are un înțeles și un scop profund. Nici o altă sărbătoare nu țintește atât de sus și nu potolește setea și foamea duhului omenesc. În timpul sărbătoririi Paștelui evreilor, se junghia un miel de un an neprihănit și fără meteahnă. Acesta era preînchipuirea mielului creștin, adică a lui Hristos, Care este neprihănit și desăvârșit. El S-a jertfit și Se dă pe Sine creștinilor pentru ca aceștia să se unească cu El. Învierea lui Hristos nu trebuie sărbătorită ca un eveniment istoric și social, ci ca unul existențial, ceea ce echivalează cu împărțășirea din harul Învierii. Postul de dinaintea sărbătorii, care durează șapte săptămâni, și nevoița ascetică țintesc spre desăvârșita împărțășire din Taina Învierii. Însă, așa cum ne învață toți

Sfinții Părinți, pentru acest lucru, este nevoie atât de curățirea simțurilor trupești, cât și de cea a celor sufletești. Omul are trup și suflet, și de aceea are simțuri trupești și simțuri sufletești. Într-un tropar, Sfântul Ioan Damaschin scrie: „Să ne curățim simțurile și să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiata lumină a Învierii. Și, cântându-I cântare de biruință, luminat să-L auzim zicând: bucurați-vă”. Așadar, curățirea este o condiție necesară pentru vederea de Dumnezeu și pentru comuniunea cu Acesta. Sfântul Grigorie Teologul spune: „De aceea, să te curățești mai întâi pe tine pentru ca să se curățească și cei din jurul tău”. Scopul vieții duhovnicești este ca omul să se unească cu Hristos înviat din morți și să Îl vadă pe Acesta în inima sa. Hristos înviază în inimă, omorând gândurile de răzvrătire care sunt sădite acolo de diavoli și zdrobind patimile și atacurile păcatului, la fel cum a zdrobit pecețile mormântului (Sfântul Maxim Mărturisorul). Prin urmare, nu suntem în fața unei sărbători exterioare și ceremoniale, ci a unui praznic lăuntric și existențial: Astfel privind lucrurile, Sfântul Grigorie Teologul ne îndeamnă să nu facem din Înviere o petrecere lumească, ci să o sărbătorim cu sfințenie și să ne îndepărtăm de duhul lumesc. Împărțășirea din Taina Învierii înseamnă trăirea îndumnezeirii. Cel care a început să înțeleagă puterea tainică a Învierii a cunoscut din experiență scopul pentru care Hristos a zidit lumea (Sfântul Maxim Mărturisorul). Cu adevărat, omul a fost creat pentru a ajunge la îndumnezeire, iar lumea - pentru a se sfinți prin om. Prin urmare, cei care încep să înțeleagă puterea tainică a Învierii ajung la îndumnezeire și împlinesc scopul existenței lor pe pământ. În acest fel, aceștia dobândesc o mare cunoștință. Sfântul Apostol Pavel ne recomandă tuturor să dăm vieții noastre un asemenea curs, scriind că, prin Botez, ne-am îngropat cu Hristos în moarte, „pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții” (Rom. 6, 4). Această renaștere este absolut necesară, pentru că altfel, omul moare duhovnicește, după cuvântul Apostolului Pavel: căci dacă viețuiți după trup, veți muri, iar dacă ucideți cu Duhul faptele trupului, veți fi vii. Căci câți sunt mânați de Duhul lui Dumnezeu, sunt fiii ai lui Dumnezeu (Rom. 8, 13-14).

Învierea lui Hristos este cel mai mare eveniment din istorie. Ea înseamnă învierea și îndumnezeirea firii omenești și nădejdea de îndumnezeire și de înviere a propriului nostru ipostas. Pentru că s-a găsit tratamentul, acum există speranță de viață. Prin Învierea

lui Hristos, viața și moartea capătă un alt înțeles. Deja nu mai considerăm că viața este reprezentată de totalitatea evenimentelor istorice, ci de comuniunea cu Dumnezeu. De asemenea, nu mai considerăm că sfârșitul acestei vieți înseamnă moarte, pentru că moartea este îndepărtarea omului de Hristos, în vreme ce despărțirea sufletului de trup nu este decât un somn temporar. Tocmai pentru că se simte în comuniune cu Hristos înviat din morți, Sfântul Apostol Pavel poate să mărturisească: Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru (Rom. 8, 38-39).

Într-un cuvânt de învățătură — un adevărat imn de biruință — al Sfântului Ioan Gură de Aur, se spune

că, prin Învierea lui Hristos, au fost depășite toate problemele omenești: Nimeni nu trebuie să plângă pentru sărăcie și, în general, pentru lipsa celor necesare, pentru că „s-a arătat Împărăția cea de obște”. Nimeni nu trebuie să jalească pentru păcatul pe care l-a făcut, pentru că „din mormânt iertare a răsărit. Nimeni nu trebuie să se teamă de moarte, pentru că „ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului”. Acest „nimeni” este absolut, pentru că izvorăște din Învierea lui Hristos. Cu cât ne închidem mai mult în relativ și ne îndepărtăm de absolutul lui „nimeni”, cu atât mai mult vom plânge, vom jeli și ne vom teme.

Arhim. Hierotheos Vlachos,
Predici la Marile Sărbători,
ed. Egumenița, 2004. pag. 246 – 251

SFÂNTA LUMINĂ, MINUNEA MINUNILOR

Patriarhul Irineu I a fost hirotonit diacon în Ierusalim în anul 1969 și a deținut vrednicia patriarhală în perioada 2001-2005. Într-o discuție pe care am avut-o în iunie 2009, a descris foarte limpede cele pe care le-a trăit pe durata ceremoniei în perioada în care a fost patriarh. Cea mai importantă parte a dialogului pe care l-am avut este următorul:

- Preafericite, minunea se săvârșește după ce mai întâi terminați de citit rugăciunea specială sau în timpul ei?

- Uneori și în timpul ei.

- Ce se întâmplă în acea clipă?

- Dintr-odată, tot Mormântul se umple de Sfânta Lumină. Este o Lumină albastru-deschis. Te cutremuri. Ieși din sine. Este o flacără mare albastru-deschis care zboară. De la această flacără se umple tot Mormântul... Nu este ușor să se exprime ceva.

- Cum se aprind mănunchiurile de lumânări ce le țineți în mâini?

- În clipa în care înalț cele patru mănunchiuri cu 33 de lumânări fiecare, ele se aprind îndată de la flacără

albastru-deschis care zboară și se răspândește prin văzduh. După puțin timp, flacăra ia culoarea galbenă a flăcării obișnuite.

- Este adevărat că în acele clipe Sfânta Lumină nu arde?

- Desigur. Sfânta Lumină nu arde deloc în acele prime clipe. De fiecare dată când am participat la ceremonie, ca patriarh, nu a ars niciun fir de păr din barba mea. Din păcate, există unii care iau în răs minunea. Printre ei sunt și purtători de rasă. Așa cum au existat cândva iconomahii, tot astfel și astăzi există aghiofotomahii (luptători împotriva Sfintei Lumini). Dumnezeu să-i învrednicească să se pocăiască și să înceteze să mai hulească. Sfânta Lumină nu este în mod simplu o minune. Este minunea minunilor.

Haralambie K. Skarlakidis, Sfânta Lumină(...),
trad. de Ier. Șt. Nuțescu,
Schitul Lacu – Sfântul Munte Athos, Atena, 2011

GÂNDUL ZILEI

“Hristos S-a pogorât la iad și a slobozit din legăturile veșnice și a înviat sufletele celor drepți care erau robite acolo, adică le-a dus în rai. Dar nu a înviat și trupurile lor, ci le-a lăsat în morminte până la învierea cea de obște”.

SFANTUL SIMEON NOUL TEOLOG